

ІДІОСТИЛЬ У ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

І.А. Сидоренко

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Мова художніх творів виступала об'єктом дослідження починаючи з часів становлення філології як науки. На початку ХХ ст. увага вчених була зосереджена на засобах формальної зв'язності художнього мовлення, особливостях його структурної організації та синтаксичного наповнення. Введення в лінгвістику понять «мовна свідомість» та «мовна картина світу» створило передумови не тільки для дослідження тексту як інтегрованої структури, але й для його сприйняття як комунікативної моделі, детермінованої авторським світобаченням. Аналіз стилістичної системи художнього тексту крізь призму мовної особистості став невід'ємним аспектом вивчення, а проблема індивідуально-авторської стилістики, її місця в системі функціонуючих словесних засобів, ролі у реалізації прагматичного потенціалу стала підґрунтям для численних досліджень.

За результатами попереднього аналізу, виокремлюємо вісім підходів, які дають найбільш повну характеристику ідіостилу, а саме : естетично-маркований, образно-композиційний, прагмасемантичний, комунікативно-когнітивний, лінгвостилістичний, лексичний, лінгвокреативний та лінгвостатистичний.

Естетично-маркований напрям ідіостилістичних досліджень пов'язаний з естетичною модифікацією мовно-виразних засобів письменника. Починаючи з ХХ ст., цей напрям був розвинутий у працях Ш. Баллі, Г. О. Винокура, С. Я. Єрмоленко, Н. А. Кожевнікової, Б. А. Ларіна, А. Мейє. Відповідно до проведеного аналізу, встановлюємо, що увага вчених до даного напрямку дещо зменшилася. При цьому, нові аспекти у вивченні естетики авторського мовлення відкриваються у роботах Л. В. Домилівської, В. В. Леденової, Л. Ф. Оліфіренко, О. С. Переломової.

Представники **образно-композиційного напрямку** зосереджують свою увагу на своєрідності індивідуального стилю з точки зору динаміки мовленнєвих форм, трансформації текстотворення та композиційних прийомів побудови тексту. Аналіз останніх робіт, присвячених вивченню ідіостилу автора крізь призму композиції його творів, вказує на те, що їх кількість є дещо обмеженою. Серед них виділяємо російських дослідників А. І. Іванову, Є. С. Новікову, Ю. М. Калініну, Г. Я. Солганіка.

На початку ХХІ ст. дослідники почали звертатися до лінгвопрагматичної та дискурсивно-когнітивної парадигм аналізу художнього дискурсу. Що стосується дослідження ідіостилу, то огляд наукових розвідок вказує на те, що воно проводиться у двох напрямках – прагмасемантичному та когнітивному. Спрямовуючи своє дослідження у **прагмасемантичному руслі** (Н. С. Голікова, І. С. Лоцинова, А. Л. Палійчук), науковці визначають прагматичні стратегії і фактори ефективності поетичної комунікації. Досліджуючи **комунікативно-когнітивний напрям**, доходимо висновку, що він полягає у виявленні домінуючих авторських концептуальних моделей і мовних засобів їх репрезентації. Помітними

дослідженнями вважаємо роботи О. В. Байоль, Н. С. Болотнової, Л. Я. Брославської, О. Я. Дойчик, О. В. Мазепоної, К. Ю. Мальневої.

Іншим напрямом дослідження ідіостилю є **лінгвостилістичний**. Увага концентрується на принципах відбору та синтезу стилістичних засобів, домінуванні певних лексичних та синтаксичних структур, стилістичних фігур. Даний напрям був розвинений мовознавцями С. Я. Єрмоленко, Н. М. Сологуб, Л. О. Ставицькою і не втрачає своєї актуальності, привертаючи увагу багатьох науковців. Серед них виділяємо О. М. Линтвар, В. Ф. Півень, Н. О. Шатілову, Ю. М. Юріну.

Аналізуючи наукові доробки останнього десятиліття, приходимо до висновку, що заслуговує уваги підхід до вивчення ідіостилю письменника через аналіз його **лексичної ідіосистеми**. Привертають увагу праці І. С. Макар, Н. О. Тимейчук. Деяко схожими є дослідження Т. О. Гридінної, Ю. С. Паюлі, Д. О. Морозової, в яких розглядається **лінгвокреативна творчість** письменника як основний елемент його ідіостилю.

На думку деяких сучасних науковців, статистичні характеристики художнього тексту дозволяють об'єктивно визначити якісні особливості ідіостилю. Вони вивчають авторський стиль із залученням **лінгвостатистичного методу** (М. Ю. Мухін, О. О. Павличко).

Дослідження мови художнього твору крізь призму авторської мовленнєвої моделі є актуальним завданням сучасної лінгвістики. Виділяємо вісім підходів, у руслі яких розглядається ідіостиль серед вітчизняних та закордонних вчених. Приходимо до висновку, що основою сучасних досліджень стало вивчення ролі образу автора, яке й досі не втратило своєї актуальності. В центрі останніх досліджень знаходяться такі поняття, як естетично марковані мовно-виразні засоби, прагматика авторського мовлення, концептуальна ідіосфера, когнітивний рівень мовної особистості, мовна гра, авторська синтагматика.

Література:

1. Болотнова Н.С. Коммуникативная стилистика текста : словарь-тезаурус / Н.С. Болотнова. М. : Флинта : Наука, 2009. – 384 с.
2. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики / В.В. Виноградов. – М.: Высшая школа, 1981. – 320 с.
3. Кухаренко В.А. Интерпритация текста: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2103 «Иностр. яз.». — 2-е изд., перераб. / В.А. Кухаренко — М.: Просвещение, 1988.— 192 с.
4. Ларин Б.А. Эстетика слова и язык писателя [Текст] : избранные статьи / Б.А. Ларин. – Л.: Худож. лит., 1974. – 288 с.
5. Новиков Л.А. Художественный текст и его анализ / Л.А. Новиков. – М. : Рус. яз., 1988. – 304 с.
6. Селиванова О.О. Актуальні напрямки дослідження сучасної лінгвістики (аналітичний огляд) / О.О. Селіванова. – К. – Видавництво Українського фіто соціологічного центру, 1999. – 148 с.